

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 764

Педагогіка
та
психологія

<i>Олійник Марія.</i> Підготовка майбутніх вихователів до професійно-педагогічної діяльності в полікультурному освітньому середовищі	110
<i>Олійник Олеся.</i> Специфіка формування конструктивних умінь дітей молодшого шкільного віку	118
<i>Палічук Юрій, Кречун Ірина.</i> Особливості формування культури здоров'я майбутніх економістів у процесі фізичного виховання	124
<i>Могола І., Пашилик О.</i> Формування текстової компетенції на уроках англійської мови	129
<i>Писарчук Оксана.</i> Реалізація педагогічних умов підготовки вчителя початкової школи до організації освітньо-розвивального середовища	132
<i>Прокон Інна.</i> Педагогічна толерантність в складі професійних якостей вчителя початкової школи	141
<i>Попелюшко Роман.</i> До проблеми психологічних наслідків участі в бойових діях	145
<i>Рудницька-Юрійчук Ірина.</i> Організаційні та санітарно-гігієнічні вимоги до організації та впорядкування національного дитячого дошкільного закладу в українській діаспорі США та Канади	152
<i>Руснак Іван.</i> Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів початкової школи України і європейський аспект	158
<i>Скляренко І. Ю.</i> Розвиток залізничного транспорту в Україні у довоєнний період (1922-1941) як чинник розвитку навчальних закладів на залізницях	167
<i>Софроній Зоя.</i> Формування виконавської волі майбутніх учителів музики як психолого-педагогічна проблема	174
<i>Смородський Віталій.</i> Виконавські навички гри на фортепіано учнів дитячих музичних шкіл: зміст та специфіка	179
<i>Сунь Гоцян.</i> Методика формування вокальної підготовленості студентів на основі інтеграції національних співацьких традицій	183
<i>Ся Цзюань.</i> Психолого-педагогічні аспекти аналізу емоційно-вольових якостей підлітка	188
<i>Тимчук Людмила.</i> Система підготовки фахівців для освіти дорослих (1920–1930-ті роки)	193
<i>Цибанюк Олександра.</i> Державне регламентування системи фізичного виховання Румунії (1918-1947 рр.): групи законодавчих актів	206
<i>Цуркан Таїсія, Федорчук Людмила.</i> Культура міжособистісного спілкування як феномен	211
<i>Чень Чень.</i> Підготовка китайських студентів до інтерактивного навчання музики молодших школярів засобами мультимедійних технологій	216
<i>Ченіль М.М.</i> Дошкільна освіта і виховання як чинники збереження етнічної самобутності зарубіжних українців США і Канади	221
<i>Шевчук Кристина.</i> Організація індивідуального підходу до навчання молодших школярів у сучасній школі	225
<i>Шестюбуз Ольга.</i> Значення гри у розвитку мовленнєвого спілкування молодших школярів	231

Збірник наукових праць

Вип. 764: Педагогіка та психологія

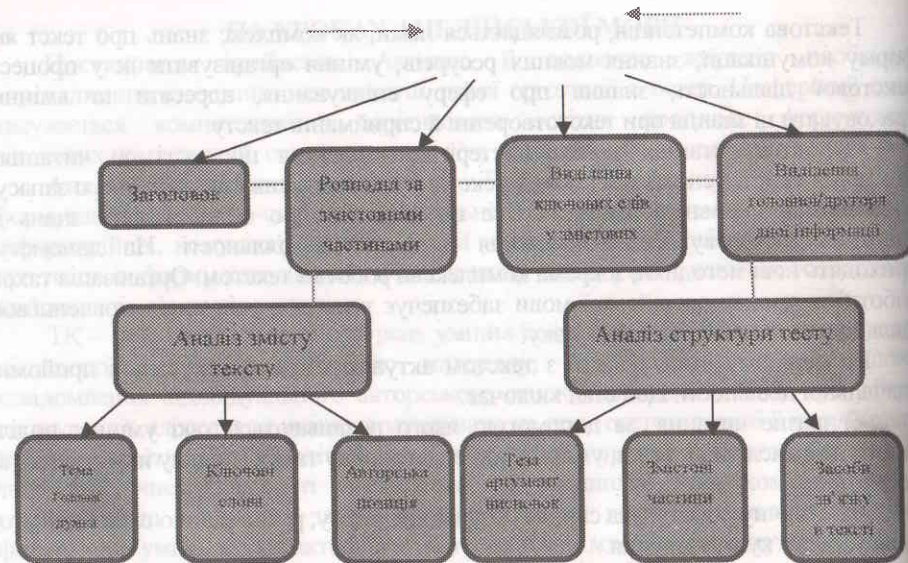
Літературний редактор *Лукул О.В.*
Комп'ютерний набір та верстка *Ситник Н.І.*

Науковий вісник Чернівецького університету:
Збірник наукових праць.

Вип. 764. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2015. – 208 с.
Naukovy Visnyk Chernivetsoho Universitetu: Zbirk Naukoveh Prats.
Vyp. 764. – Chernivci, 2015.

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 157514223Р від 12.10.2009 р.

Підписано до друку 15.05.2015. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Умов, друк, арк. 11,38.
Обл.-вид. арк. 12,24.
Зам. 026-п. Тираж 100.
Друкарня видавництва «Рута»
Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

У комплексній роботі з текстом великого значення набуває розробка завдань, спрямованих на формування інтелектуально-мовленнєвої діяльності, на формування навичок писемного мовлення.

Актуальність текстоцентричного підходу обумовлена новими вимогами до випускників шкіл, програмою ЗНО з англійської мови, Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти.

Висновки. Таким чином, комплексна робота з текстом:

- 1) сприяє успішному засвоєнню матеріалу;
- 2) підвищує результативність навчального процесу;
- 3) розширює світогляд учнів;
- 4) розвиває «почуття слова»;
- 5) сприяє формуванню комунікативних умінь і розвитку розумової діяльності;
- 6) навчає створювати власні тексти відповідно до прагматичної мети спілкування;
- 7) вчить працювати з науковою літературою;
- 8) спонукає до створення самостійних творчих робіт.

Список літератури

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
2. Равен Джон. Компетентність в сучасному суспільстві: виявлення, розвиток і реалізація / Д. Равен – М.: Когніто-Центр, 2002. – 396 с.
3. Bartlett E. J. & Scribner S. (1981). Text and context: An investigation of referential organization in children's written narratives. In C. H. Frederiksen and J. F. Dominic (Eds.), Writing: The nature, development, and teaching of written language. (Vol. 2). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
4. Patricia L. Carrell and Teresa E. Wise: The relationship between prior knowledge and topic interest in second language reading, Studies In Second Language Acquisition / Volume 20 / Issue 03 / September 1998, pp 285–309.

5. Thomas A. Upton and Li-Chun Lee-Thompson: The role of the first language in second language reading. Studies in Second Language Acquisition / Volume 23 / Issue 04 / December 2001, pp 469–495.

6. Yoshiko Mori: Reading in a second language: process, product and practice. Sandy Urquhart and Cyril Weir. New York: Longman, 1998.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена вивченню проблеми формування текстової компетенції на уроках англійської мови. У статті теоретично обґрунтовано методологічне формування текстової компетенції та визначено методи роботи з текстом. У запропонованій статті методи реалізації і проблеми формування текстової компетенції. Сформульовано також методичні рекомендації щодо впровадження технології розвитку текстової компетенції.

SUMMARY

This article is devoted to the problem of formation of the text's competence at the English lessons. It deals with methodology of the text's competence. The methods of working with a text have been examined in the article. The ways of solving the following problem have been suggested.

УДК 37.013:373.31

Оксана Писарчук
(Герноніль)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Узагальнення різноманітних підходів до визначення поняття «освітнє середовище» та комплексу споріднених педагогічних явищ дало змогу визначити суть освітньо-розвивального середовища (ОРС) початкової школи як сукупність духовно-матеріальних умов функціонування закладу освіти I ступеня, що забезпечують формування активної навчально-пізнавальної діяльності учнів, саморозвиток активної особистості, реалізацію її творчого потенціалу.

У створенні та організації ОРС важлива роль належить педагогу, який формує його майбутній потенціал. Особливо це стосується майбутніх учителів початкової школи, які відчувають значні утруднення, коли мова йде про розвивальне забезпечення навчально-виховного процесу, індивідуалізацію навчання молодших школярів та інші аспекти реалізації ідей гуманістичного підходу.

Традиції вітчизняної та зарубіжної гуманістичної педагогіки, а також психології й акмеології, що пов'язують процеси навчання, виховання, особистісного розвитку з широким впливом соціального макро- і мікросередовища, насамперед сім'ї, дитячого і педагогічного колективів знайшли відображення у працях Ш. Амонашвілі, Р. Бернса, П. Блонського, Л. Божович, В. Давидова, Л. Занкова, Я. Коменського, А. Маслоу, І. Песталоцці, К. Роджерса, В. Сухомлинського, К. Ушинського, Е. Фромма та ін.

Науково обґрунтовані моделі та різні аспекти освітнього середовища вищого навчального закладу досліджували А. Бондаревська, Л. Бельковець, Т. Ісаєва, А. Мазуренко, В. Слободчиков, І. Шалаєв. Важливим сучасним напрямом педагогічних досліджень є вивчення питань формування інформаційно-освітнього середовища ВНЗ (А. Амбросімов, Є. Зайцева, Є. Лобанова, М. Моїсеєнко, Л. Морська, С. М'якішев, С. Назаров, Н. Гонтаровська, О. Ярошинська та ін.)

Результати вивчення психолого-педагогічних джерел дають підстави стверджувати, що вітчизняною та зарубіжною наукою накопичено певний

позитивний досвід у розробці теоретичних передумов підготовки майбутнього вчителя до організації ОРС на гуманістичних засадах. Водночас, питання підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації ОРС у процесі професійної підготовки повністю не досліджені. Аналіз практики свідчить про те, що більшість майбутніх фахівців не усвідомлюють сутності ОРС як фактора розвитку особистості, його значення, функції, дидактичні особливості, володіють обмеженим арсеналом методів його моделювання та організації.

Такий стан обумовлений тим, що, не зважаючи на розроблену теорію розвивального навчання, науково не визначено та не обґрунтовано сутність і місце ОРС у навчанні та вихованні учнів початкової школи, не виявлено можливості педагогічних дисциплін у формуванні компетентностей щодо ОРС, не розроблено систему його моделювання та організації у роботі вчителя початкової школи.

Метою статті обґрунтувати методику реалізації педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя початкової школи до організації ОРС.

Висновки за результатами дослідження теоретичних питань і стану готовності майбутніх учителів початкової школи до організації ОРС стали основою педагогічного експерименту, що був організований і проводився на базі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка впродовж 2013–2015 років.

Мета формувального етапу експерименту – сформувати готовність студентів до організації ОРС у початковій школі. Мета обумовила вирішення таких завдань:

– збагатити зміст психолого-педагогічних і методичних дисциплін інформацією про особливості ОРС у початковій школі, його функції та шляхи формування;

– визначити та експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації ОРС.

Підготовку студентів до організації ОРС в початковій школі реалізовано за допомогою збагачення змісту психолого-педагогічних і методичних дисциплін, специфічних форм і методів підготовки, практики, консультацій, самостійної та навчально-дослідної роботи студентів на основі відповідних принципів.

Основними принципами організації експериментальної частини дослідження стали такі: єдність теоретичної і практичної підготовки студентів на заняттях [6], активність студентів в експериментальному навчальному процесі, розвиток ініціативи й самодіяльності, діалогічність; відповідність і підпорядкування мети (формування готовності) змісту підготовки студентів до організації ОРС початкової школи; моделювання професійної діяльності через комплекс індивідуально-дослідних завдань.

В організації експерименту враховано і низку специфічних та методичних принципів (мотивації, особистісно-орієнтованого навчання, принцип поетапності формування організаційних навичок і вмінь, принцип урахування адаптаційних процесів, комунікативності, професійної спрямованості, гуманізації, урахування індивідуальних можливостей студентів, професійної спрямованості; єдності

викладання та учіння; взаємодії мети і методів навчання; функціональності матеріалу, комплексності форм контролю і самоконтролю [2].

Програма підготовки студентів до організації ОРС охоплювала низку взаємопов'язаних компонентів:

– мотиваційний, який визначав ставлення студентів до досліджуваного феномена і рівень сформованості професійно-ціннісних орієнтацій;

– змістовий, який охоплював необхідний обсяг інформації з дисциплін психолого-педагогічного та методичного циклів;

– процесуальний, що забезпечував взаємозв'язок методів, засобів і форм підготовки, характеризувався сформованістю складних дидактико-технологічних умінь;

– результативний компонент передбачав контроль і самоконтроль знань і корекцію результатів навчання.

Під час побудови експериментальної програми враховували необхідність забезпечення комплексу педагогічних умов і поетапного формування компонентів готовності та професійних умінь студентів організувати ОРС у школі першого ступеня. У таблиці 1.1 подано основні педагогічні умови, які враховано в експериментальній роботі. Зазначені умови стали основою експериментального дослідження і послідовно реалізовувались на відповідних етапах підготовки студентів до організації ОРС початкової школи.

Таблиця 1.1

Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації ОРС

Компоненти підготовки	Завдання	Педагогічні умови
Мотиваційний	Забезпечити усвідомлення необхідності оволодіти теорією ОРС здійснювати роботу з її організації ОРС	Забезпечення позитивної мотивації до організації ОРС як засобу формування пізнавальної активності учнів, формування їх навчально-пізнавальної діяльності
Змістовий	Сформувати психолого-педагогічні та дидактично-технологічні знання	Використання потенційних можливостей змісту психолого-педагогічних та методичних дисциплін для формування комплексу дидактико-технологічних знань і вмінь, здатностей до інтеграції просторово-предметного, пізнавально-мотиваційного, психолого-дидактичного та соціально-комунікаційного компонентів ОРС початкової школи
Процесуальний	Сформувати організаційно-педагогічні та діагностико-прогностичні уміння	Створення інтелектуально насиченого середовища у процесі інтерактивної взаємодії суб'єктів навчання для набуття студентами досвіду формування ОРС початкової школи
Результативний	Перевірити ефективність педагогічних умов підготовки майбутнього фахівця до організації ОРС початкової школи	

Експериментально-дослідна робота охоплювала весь процес професійно-особистісної підготовки студентів з логікою поетапного ускладнення. У зв'язку з цим основним завданням у розробці програми підготовки студентів до організації освітньо-розвивального середовища як засобу формування пізнавальної активності учнів початкової школи стало обґрунтування взаємозв'язків етапів експериментально-дослідної роботи.

Під етапом експериментально-дослідної роботи ми розуміємо завершені відрізок навчального процесу, який характеризується цільовими установками певним змістом і технологічним забезпеченням. На підставі цього було виділено три етапи:

1. *Пропедевтичний* передбачав формування мотиваційної сфери теоретичних знань, необхідних для підготовки студентів до організації ОРС як засобу формування пізнавальної активності в учнів початкової школи.

2. *Теоретичний* був спрямований на орієнтацію студентів в різні психолого-педагогічних дослідженнях, що відображають сутність ОРС, виділення раціональних технологічних засобів в кожному компоненті ОРС, які впливають на учня з метою підвищення пізнавальної активності; спостереження за педагогічним процесом на базі навчального закладу I ступеня; виділення в діяльності педагога негативних і позитивних аспектів з формування ОРС.

3. *Практичний*, включав емпіричну і професійну діяльність студентів в межах експериментальної практики; спрямований на інтеграцію теоретичних і практичних знань з організації ОРС, що забезпечує формування пізнавальної активності молодших школярів.

Метою першого етапу було стимулювати інтерес студентів до ОРС початкової школи як засобу розвитку учнів та формування позитивного особистісного ставлення до процесу оволодіння знаннями, розвиток стійкого інтересу до роботи з організації ОРС початкової школи, пізнавальної активності в учнів початкової школи, формування системи знань про побудову ОРС початкової школи.

На цьому етапі (1-2 курси) студенти вивчали такі курси: «Основні педагогічної майстерності», «Сучасні виховні системи і технології», «Педагогіка», «Психологія». Зміст цих дисциплін передбачав ознайомлення з специфікою педагогічної діяльності, вимогами до особистості сучасного вчителя початкової школи; коригування навчально-виховного процесу в контексті виявлення його розвивального потенціалу. Практичними завданнями було передбачено аналіз навчальних планів, програм, шкільних підручників тощо. Зазначені вище дисципліни сприяли формуванню готовності до застосування нових, сучасних систем і технологій у практичній діяльності з організації ОРС, ознайолювали студентів з особливостями та проблемами підготовки вчителя в сучасному суспільстві, формували професійно-важливі якості педагога як організатора навчального процесу, міжособистісних відношень, учнівського колективу.

До початку експериментального навчання було збагачено зміст навчальних дисциплін питаннями організації ОРС, його структури, видів, шляхів формування

з підтримкою з викладачами на засіданнях кафедр всіх аспектів формувального етапу експерименту.

Самостійна та навчально-дослідна робота слугувала формуванню у студентів намір самостійного пошуку знань, які необхідні вчителю початкової школи для ефективної організації ОРС і навчальної діяльності учнів.

Метою *теоретичного* етапу експериментального навчання стала актуалізація набутих знань та формування нових за допомогою інноваційних методів і форм навчання, а також налаштування студентів на результативність навчання.

Теоретичний етап охоплював третій курс і реалізувався в основному у процесі вивчення предметних методик. Його метою було ознайомлення майбутніх педагогів із різновидами ОРС у початковій школі та формування вміння здійснювати дидактико-методичний аналіз окремих його структурних компонентів, тобто акцентуація на формуванні змістового компонента готовності до організації ОРС.

Ефективність II етапу підготовки студентів до організації ОРС забезпечувалася реалізацією другої умови – використання потенційних можливостей змісту психолого-педагогічних та методичних дисциплін для формування комплексу дидактико-технологічних знань і вмінь, здатностей до інтеграції просторово-предметного, пізнавально-мотиваційного, психолого-дидактичного та соціально-комунікаційного компонентів ОРС початкової школи, передбачала розв'язання суперечності між ускладненням професійної діяльності вчителя початкової школи і недостатнім рівнем сформованості вмінь організовувати ОРС з урахуванням її специфіки.

Вивчаючи методики викладання освітніх галузей у початковій школі («Методика навчання української мови та літературного читання»), «Методика навчання ОГ «Математика», «Методика навчання ОГ «Суспільствознавство»), студенти ознайолювалися з особливостями розвивального навчання, інтерактивними методами, що забезпечують взаємодію вчителя й учнів в умовах, уясовували відмінності у технології пред'явлення знань. Значна увага приділялася розробці фрагментів уроків та виховних заходів з використанням розвивальних завдань, проблемних ситуацій та моделюванню цих фрагментів в аудиторії з наступним обговоренням.

Основними формами роботи були проблемні лекції, лекції-дискурси, семінарські, практичні заняття, консультації, самостійна та навчально-дослідна робота студентів під керівництвом викладача, педагогічна практика.

Вирішення поставлених завдань здійснювалося в процесі:

➤ лекційних занять з теми: «Організація ОРС початкової школи», «Дидактико-психологічні особливості ОРС початкової школи», «Педагогічна діяльність як діалог культури учня і педагога», «Розвивальний потенціал освітнього середовища закладу першого ступеня», «Розвивальне навчання – сутнісна сторона освітнього процесу початкової школи», «Колективні та індивідуальні форми навчання в початковій школі» та ін. (педагогіка, дидактика);

► практичних занять з тем: «Навчання, виховання та розвиток учнів початкової школи в різних педагогічних теоріях», «Моделювання освітньо-розвивального середовища відповідно до сучасних концепцій початкової освіти», «Професійна діяльність учителя з організації ОРС початкової школи», «Основні компоненти освітньо-розвивального середовища початкової школи» (педагогіка, порівняльна педагогіка);

► ділових ігор, що моделюють розвивальну взаємодію між педагогами та учнями під час уроків та в позаурочній діяльності.

Важливу роль у підготовці до організації ОРС було відведено педагогічній практиці. Під час проходження пропедевтичної педагогічної практики студенти організували самопідготовку учнів у групі продовженого дня (розробляли пам'ятки «Як створити комфортні умови в класі?»); проводили пізнавальні бесіди; аналізували уроки вчителів з позиції організації ОРС; розробляли і проводили фрагменти уроків).

Завдання пасивної практики, що проходила протягом 2-х тижнів у 6-му семестрі, передбачали вивчення діяльності вчителів початкової школи з організації ОРС, спостереження за проведенням уроків, взаємодією педагогів з учнями під час різних видів навчально-пізнавальної діяльності, умовами життєдіяльності; ознайомлення з планами навчально-виховної роботи. Студенти вчилися аналізувати і інтерпретувати отримані теоретичні знання з проблем формування пізнавальної активності учнів початкової школи в умовах ОРС.

В процесі організації пасивної практики студенти виконували такі завдання:

- 1) вивчити досвід роботи педагогів початкової школи з організації ОРС і складання педагогічної скабнички;
- 2) проаналізувати різні компоненти ОРС, від предметно-просторового до дидактико-психологічного;
- 3) діагностувати рівні педагогічної співпраці між педагогами та учнями в процесі навчання;
- 4) проанкетувати педагогів початкової школи для отримання даних про значення ОРС для формування пізнавальної активності учнів;
- 5) проаналізувати організації освітньо-розвивального середовища відповідно до принципів його побудови.

Контрольним зрізом на даному етапі формувального експерименту став аналітичне дослідження шляхів формування ОРС початкової школи, в ході якого студентам пропонувалося:

- визначити необхідні умови формування ОРС початкової школи;
- проаналізувати можливості альтернативної і типової програм формування пізнавальної активності молодших школярів в умовах ОРС;
- оцінити рівень організації освітньо-розвивального середовища початкової школи;
- проаналізувати навчально-виховний процес для виявлення методів і засобів формування пізнавальної активності учнів початкової школи в умовах ОРС.

Студенти контрольної групи виконували аналітичне дослідження, ґрунтуючись на матеріалах лекційних та практичних занять психологічного

педагогічного циклу під час традиційного навчання. Студенти експериментальної групи використовували систематизовані знання з дисциплін психологічного і методичного циклів, а також знання, отримані в ході пропедевтичних практик.

За підсумками виконання діагностичного зрізу всіх студентів можна було розділити на три групи відповідно до низького, середнього і високого рівнів готовності до формування ОРС початкової школи.

Практичний етап був спрямований на формування та вдосконалення у студентів професійних умінь формувати ОРС, забезпечувати його ефективне функціонування. Реалізація цього етапу здійснювалася на четвертому курсі. Він передбачав поглиблення і систематизацію знань студентів з організації ОРС в початковій школі, ознайомлення майбутніх учителів з методами аналізу й оцінювання ефективності розвивального навчання, однак основне його призначення – сформувати у студентів комплексне вміння організувати ОРС у початковій школі.

У процесі вивчення курсів «Інновації в початковій освіті», «Педагогічні технології викладання освітньої галузі «Мови і література» та «Педагогічні технології викладання освітньої галузі «Математика» студенти ознайомилися з сучасними інноваційними технологіями та вчилися застосовувати ці технології на матеріалі конкретних начальних предметів під час проходження педагогічної практики. Ми акцентували увагу майбутніх педагогів на доцільності використання тих видів роботи, які детермінують творчу діяльність молодших школярів.

Для формування у майбутніх учителів готовності організувати ОРС широко застосовувалося моделювання педагогічних ситуацій. Методичними прийомами, які сприяли формуванню інтересу до цього виду діяльності були: мікророзповідання, захист проекту ОРС, ділова гра «керівник-організатор», виступ перед батьками з проблеми організації життєдіяльності учнів.

На третьому етапі формувального експерименту робота зі студентами спрямовувалася на організацію навчального процесу на базі початкової школи в процесі самостійної педагогічної практики, яка здійснювалася в 7-му і 8-му семестрах. Практична робота студентів здійснювалася за таким планом:

- 1) аналіз структури освітньо-розвивального середовища (характер взаємодії педагога з учнями, організація продуктивних видів діяльності, організація процесу розвивального навчання, міра педагогічного впливу);
- 2) спостереження за учнями в процесі навчальної та ігрової діяльності для виявлення рівня їх пізнавальної активності;
- 3) аналіз організації педагогічного процесу початкової школи (відповідність календарному плану, ефективність обраних прийомів і методів навчання та виховання, рівень засвоєння програмного матеріалу, рівень розвитку самостійності та пізнавальної активності, форми індивідуальної роботи з дітьми);
- 4) розробка конспектів і проведення уроків, спрямованих на розвиток пізнавальної активності учнів початкової школи з урахуванням потенціалу ОРС;
- 5) діагностика розвивального потенціалу освітнього середовища початкової школи;

б) виявлення позитивних і негативних моментів з формування пізнавальної активності молодших школярів.

Означений етап передбачав реалізацію педагогічної умови зі створення інтелектуально насиченого середовища у процесі інтерактивної взаємодії суб'єктів навчання; для набуття студентами досвіду формування ОРС початкової школи.

Основними формами роботи були лекційні, семінарські та практичні заняття, самопрезентації, захист моделей ОРС, проведення організаційно-педагогічних ігор, самостійна робота студентів. Студенти готували матеріал з тем «Учитель початкової школи як організатор ОРС», «Типові утруднення та методичні рекомендації щодо ефективної організації ОРС». Під час вивчення першої охарактеризовано готовність учителя початкової школи до організації ОРС, вимоги до його професійної культури, основні завдання педагога. У другій темі висвітлено важливість урахування вікових, індивідуальних, психолого-фізіологічних особливостей молодших школярів під час організації ОРС, типові проблеми та методичні рекомендації щодо їх подолання.

Таким чином, практичний етап був найважливішим, оскільки саме під час його проведення вирішувалися основні завдання дослідження, формувалася готовність майбутніх учителів початкової школи до реалізації професійних знань, умінь і навичок, створення й регулювання стосунків у групі, оцінювання результатів роботи колег та своїх власних під час організації ОРС. Через розуміння логіки її побудови здійснювався аналіз недоліків, виявлення їх причин і способів подолання.

Формування практичних умінь організації ОРС здійснювалося за допомогою організації педагогічних ігор, мікрореконструкції, моделювання різних форм навчально-пізнавальної діяльності, аналізу і оцінки студентами власної діяльності та діяльності своїх колег, виявлення помилок у роботі, прогалин у знаннях, формування портфоліо, висновків і пропозицій. З цією метою студенти представляли власні розробки (модель ОРС початкової школи, різних форм навчальної діяльності, створювали навчальні ситуації, моделювали форми навчальної діяльності, підбивали підсумки та аналізували результати (обговорення помилок, визначення проблемних ситуацій у теоретичній та практичній підготовці), розробляли рекомендації для ефективної організації ОРС. Таким чином, ми формували вміння організації ОРС під час використання методів активного навчання.

Отже, в дослідженні з'ясовано, що підготовка майбутнього вчителя початкової школи до організації ОРС є системою організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують майбутньому педагогу професійну спрямованість знань, умінь, навичок і формування необхідних якостей.

Зміст експериментальної підготовки майбутніх учителів підтвердив ефективність визначених нами педагогічних умов. Результати перевірки методичних підходів засвідчили їхню доцільність й ефективність реалізації під час підготовки майбутніх учителів до організації ОРС початкової школи.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та апробації моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації освітньо-розвивального середовища.

Список літератури

1. Антонова О. Є. Освітнє середовище вищого навчального закладу як впливовий чинник розвитку (об'єктивності студентів) / О. Є. Антонова // Нові технології навчання: зб. наук. праць. Навчально-виховне середовище та моральність у XXI столітті / Спец. випуск № 62. – Київ-Вінниця: Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки 2010. – С. 24–28.
2. Бабанский Ю. К. Личностный фактор оптимизации обучения / Ю. К. Бабанский // Вопросы психологии. – 1984. – № 1. – С. 51–57.
3. Балик Н. Р. Активное навчання з використанням технологій Веб 2.0: навч. посіб. [для студ. пед. спец., учителів, учнів] / Н. Р. Балик, О. О. Лялик. – Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2009. – 88 с.
4. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: навч.-метод. посіб. для учителів поч. кл. / Н. М. Бібік. – К.: Інститут змісту і методів навчання, 1997. – 92 с.
5. Гонтаровська Н. Б. Теоретичні і методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.07 / Гонтаровська Наталія Борисівна. – Київ, 2012. – 474 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.
7. Ярошинська О. О. Теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Ярошинська Олена Олександрівна. – Умань, 2015. – 544 с.

АНОТАЦІЯ

Обґрунтовано методiku реалізації педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя початкової школи до організації освітньо-розвивального середовища; охарактеризовано компоненти готовності до дослідженого виду професійної діяльності, розроблено програму і компоненти підготовки студентів до організації освітньо-розвивального середовища початкової школи (мотиваційний, змістовий, процесуальний, результативний) виокремлено три етапи дослідно-експериментальної роботи (пропедевтичний, теоретичний та практичний).

SUMMARY

The methods implementing pedagogical conditions in training of primary school teachers to organize educational and developmental environment have been substantiated; the components of readiness to a researched type of professional activity have been described, the program and the components preparing students for the organization of educational and develop mental environment of primary school (motivational, semantic, procedural, effective) have been designed; three stages of research and experimental work (propaedeutical, theoretical and practical) have been singled out in the paper.

Інна Прокон
(Чернівці)

ПЕДАГОГІЧНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ В СКЛАДІ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процес гуманізації освіти потребує особливої уваги до налагодження ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Від професіоналізму вчителя, вибору ним власної педагогічної позиції значною мірою залежить результативність навчально-виховного процесу в сучасній школі. В педагогічній науці та шкільній практиці тривають активні пошуки шляхів удосконалення професійної діяльності вчителя, вироблення в нього толерантної педагогічної позиції, пріоритетом якої є толерантне ставлення до учасників педагогічного процесу та створення комфортного освітнього середовища.

Стан дослідження проблеми. Толерантність як професійну якість вчителя характеризували представники педагогіки толерантності – «педагогіки співробітництва», «педагогіки успіху», «педагогіки підтримки» (Ш. Амонашвілі,